

Literární přehled.

Mjr. Milan I. Kereković: Taktické užití protiletadlových kulometů. Sarajevo 1931. Str. 63. Nákladem vlastním.

Jihoslovanská vojenská literatura byla před krátkou dobou obohacena dobrou a hodnotnou prací z oboru protiletadlové obrany, prvního ze svého druhu v tomto jazyce. Učitel nauky o střelbě těžkých kulometů a pěchotních děl na sarajevské pěchotní škole střelecké, major Milan I. Kereković, vydal v minulém měsíci vlastním nákladem dílko, naplněné důkladnými znalostmi odbornými, dobrými postřehy a vhodnými náměty, přehlížející snad příliš optimisticky nedostatečnost dnešních zaměřovacích přístrojů a střeleckých pomůcek, knížku, kterou nazval „Taktické užití protiletadlových kulometů“. Jest určena především důstojníkům, jimž jest a bude svěřena tato činnost ve válce, velitelům kulometných rot a čet, avšak stejně hojně poučení naleznou v ní i ostatní velitelé pěších jednotek; právě pro její jasné a přesně vyjadřované odbornictví, pro její bohatou náplň praktických pokynů a rad, pro její instruktivní ráz a pro přehlednost úpravy látky lze si vysvětliti její rychlé a hojné rozšíření v řadách důstojníků armády království Jugoslaviie.

Tato úvaha nechce býti kritikou názorů autorových, jež se na několika místech liší od oficielního pojetí naší protiletadlové obrany, nýbrž pouhým stručným záznamem jeho myšlenek, v knize uložených.

Kniha je rozdělena v 10 kapitol, ne- stejné ovšem délky pro odlišnou důležitost jejich obsahu. Jsou to:

I. Vznik a nutnost znalosti taktického použití kulometů ke střelbě na letadla.

— II. O útočných akcích letectva s malých výšek. — III. Charakteristika kulometů jako prostředku obrany proti letadlům. — IV. Základy organizace kulometné obrany proti letadlům. — V. Použití protiletadlových kulometů k obraně vojsk v různých fázích boje. — VI. Obrana útvarů služeb v poli. — VII. Obrana vojsk v zákopové válce. — VIII. Obrana samostatných částí dělostřelectva a jezdeckta. — IX. Obrana v zápolí. — X. Boj protiletadlových kulometů v noci.

Stručná úvodní kapitola obsahuje přehled vývoje v nazírání na použití těžkých kulometů v obraně proti letadlům. Autor v ní vytýká, že taktické stránce použití protiletadlových kulometů nebyla příliš dlouhou dobu věnována nutná pozornost, takže, jak dále vysvětluje, používání kulometů proti vzdušným cílům bylo jen výsadním a ne vždy vděčným právem

soukromé iniciativy jednotlivců, jež ovšem nutně vedlo k neúspěchům. Dnes se ovšem použití kulometů k boji proti letectvu stalo předepsanou povinností každého velitele, která jej nutí předvídati v rozhodnutích a v rozkazech včasná opatření pro vzdušnou záštitu.

V druhé části, jednající o útočných akcích nízko letících letounů, seznamuje autor čtenáře s účelem, podmínkami a účinkem bitevních náletů, s vlivy terénních a atmosférických poměrů, s klasifikací pozemních cílů pro letectvo a s organizací leteckých jednotek pro nálety (nejmenší jednotka je roj o 3 letounech). Tato kapitola je spíše rázu historického, čerpajíc z organizačních zkušeností ze světové války.

V hlavě třetí vypočítává autor podmínky pro účinné použití těžkých kulometů v protiletadlové obraně: možnost dáti zbrani elevaci od nuly do 75°, možnost střelby ve všech směrech, dostatečnou přesnost zásahu se zřetelem k hranicím účinného dostřelu (1000 m), přesnou fabrikaci střeliva, doplněného střelami světelnými, dostatečnou rychlost střelby, plochost dráhy letu a průběžnost střely, dobrá mířidla, zaměřovač a protiletadlový podstavec, jednoduchý postup při střelbě a výborně vycvičené velitele a obsluhu.

V další kapitole „Základy organizace KOPL.“ dochází autor k obdobným závěrům, jaké jsou tlumočeny u nás, a jak vysvětlí z části další. Kulometry jsou rozloženy v trojúhelníku vzdáleny od sebe 60 m, čímž vzrůstá postřelovaný prostor a možnost působení do šířky a do hloubky (1800 m). Organizace jihoslovanské kulometné čety je tu výhodou i nevýhodou (kul. četa má 3 kulometry). Střelba se zahajuje na cíle, vzdálené nejvýš 600 m ve výšce 1000 m.

Nejobširnější část V. jedná o obraně vojsk v různých obdobích boje. Za pobytu na místě, na př. za ubytování zajišťuje se protiletadlovými kulomety ubytovaná jednotka sama. Rozsáhlost obranných opatření a počet použitých kul. jednotek se řídí velikostí jednotky a prostorem ubytovacího, rozložením jednotky, jakož i podmínkami pro pasivní obranu (možnost či nemožnost skrytu). Palebná stanoviště musí býti v blízkosti vojsk (200—500 m) a na dominantních bodech, skýtajících daleký výhled a možnost působení všemi směry. Službě pozorovací, hlášené a spojovací je třeba věnovati největší pozornost, jako ostatně za všech údobí boje, což autor stále opětovně zdůrazňuje.

Pokud jde o obranu proti letadlům za pohybu jednotky, uvádí autor tři způsoby obrany. Buď se zařadí kulometné jednotky, určené ke střelbě na letouny, do pochodového proudu, vzdáleny od sebe asi na 1 km, nebo postupují kulometné čety od palebného postavení k příštím palebnému postavení. Prvního způsobu lze použít ovšem jen tehdy, je-li k dispozici kára k tomu účelu adaptovaná. Tento způsob je však výhodnější nežli druhý, který v praxi naráží na mnoho obtíží (postup mimo komunikace je pomalý, při postupu po silnici je rušena doprava atd.). Konečně protiletadlovou obranu za pohybu jednotek lze též podle autora organisovati takto: Po pečlivém studiu komunikace jsou předem vyslány kul. čety, kterým byla svěřena protiletadlová obrana, do nebezpečných částí pochodové osy, kde se umístí a brání v čas potřeby svůj úsek, pokud proud nemine ohrožený prostor. Poté se připojí na zadu proudu.

Při převozech železnici a automobily musí býti především bráněna místa nejcitlivější pro nálety, jako nakládací a vykládací stanice, křižovatky, rozcestí a komunikační uzly, dále pak objekty, jichž zničení by způsobilo poruchy v organizaci přepravy. Není-li organisována stálá obrana, musí býti zajištěna transportovanými jednotkami. První část, která dospěje na nakládací stanici, organisuje protiletadlovou obranu nádraží a okolí podobně jako jednotka, která dorazila na vykládací stanici, zajistí obranu této stanice. Pod ochranou jejich se pak převážejí ostatní části. Za jízdy brání transport proti nízko letícím letounům kul. čety, rozdělené po celé vozové soupravě v otevřených vozech. Při převozu automobily může mít organizace protiletadlové obrany ráz stálé obrany v nebezpečných úsecích pochodové trati.

Za pochodů a za přibližování brání se jednotka jedním z tří způsobů popsaných v odstavci o protiletadlové obraně vojsk za pohybu.

Podobně tomu bude také za ústupu, ovšem s tím rozdílem, jak autor doporučuje, že nebudou vyřadovány jednotlivé kul. čety za tímto účelem, nýbrž úkol protiletadlové obrany budou mít především kulometry, odeslané zpět, aby umožnily odpoutání a ústup jednotek v dotyku, a mimo to všechny kulometry vzdácky, když cíle vzdušné budou nebezpečnější nežli cíle pozemní.

Soutěska nebo průsmyk je pro kumulaci vojsk, pro nemožnost pohybu mimo komunikace a pro omezenost výhledu vhodným místem pro bitevní nálety, z čehož opět vyplývá nutnost včasné obrany

proti nim. Je-li dostatek kul. jednotek, je výhodné rozdělit je po svazcích soutěsky tak, aby křížovou palbou nejméně dvou kul. čet byly vždy chráněny oba její východy a aby po celé délce soutěsky bylo spojení palbou mezi jednotlivými zbraněmi. Má-li procházející oddíl jen malý počet kulometů k dispozici, musí být především zajištěn východ do soutěsky a východ z ní. Ostatní prostory mohou být ovládány ze záměnných stanovišť oněch kulometů, jejichž úloha po průchodu části skončí.

Za útoku musí být zvláštní pozornost útočnickova věnována obraně záloh, dělostřelectva a doprovodných zbraní, jež budou pravděpodobně vydány největšímu nebezpečí ze vzduchu. Kulometry proti letadlům musí být rozděleny tak, aby celý prostor útoku byl chráněn, ač nestejnoměrně. Část úseku, kde je vedeno hlavní úsilí a kde tedy bude větší soustředění sil a prostředků, bude brániti větší počet kul. jednotek, kdežto na místech podřadnějších bude jich méně. Palebná stanoviště těchto zbraní musí skýtati možnost palby na obojí cíle, vzdušné i pozemní, jakož i možnost krytu proti nim. Objevi-li se současně obojí cíle, je povinností KOPL. především střelba na vzdušný cíl, neboť tím plní svůj hlavní úkol. Je velmi důležité, aby v boji zajišťovala po této stránce každá jednotka sebe samu v mezích možnosti, neboť pomoc ostatních může v okamžiku nejvyšší nouze selhat. Organizace obrany proti letadlům musí být známa všem velitelům, aby v mezích předvídaných opatření mohli iniciativně zasáhnouti, neboť v kritických okamžicích nebude vyšším velitelům vždy možno vydávati zvláštní rozkazy.

V obraně bude úlohou protiletadlových kulometů brániti celý obranný úsek anebo alespoň důležité jeho části. Jde hlavně o palebná postavení dělostřelectva, o místa záloh a o pravděpodobné směry jich použití. Kulometné čety jsou obvyklejšně šachovitě rozloženy s intervaly 600—1000 m. Kulometné částice, vysututé k ochraně osádky pásma hlavního odporu, jsou vzdáleny 300—500 m od něho. Není-li dostatek kulometných jednotek, organizují se k obraně proti letadlům jen části úseku, nejvhodnější pro nálety, a na místech podřadných využívá se více obrany pasivní. Průzkum a výběr palebných stanovišť konají velitelé kulometných rot se svými podřízenými podle rozkazu velitele oddílu, jemuž jsou přiděleni, resp. jehož jednotku brání. Při tom musí míti na zřeteli, zda bude obrana organizována tím, že se rozleží kul. čety se zřením k rozložení sil pěchoty, či

zda budou jen v četách určeny k protiletadlové obraně jednotlivé kulometry. První způsob je výhodnější pro obranu zadních sledů a druhý způsob pro pásmo hlavního odporu.

Za střetného boje budou prvním cílem bitevních náletů nepřátelského letectva vlastní zajišťovací oddíly, dále pak valný voj a dělostřelectvo. Z této skutečnosti plyne požadavek, aby předvoj byl vybaven dostatečným počtem kulometů, aby mohl splniti všechny své úkoly. Vzhledem k tomu doporučuje autor, aby se k protiletadlové obraně neurčovaly samostatné protiletadlové čety kulometné, nýbrž jen jednotlivé kulometry. Jejich úloha trvá, pokud trvá i předvoj. Zasažením jednotek valného voje doplní se i síť protiletadlové obrany příchodem nových palebných prostředků. Obrana valného voje řídí se týmiž požadavky, které autor uvedl v kapitole o obraně vojsk za pohybu.

Část šestá pojednává stručně o obraně útvarů služeb v poli. Jest jisté, že nepřátelské letectvo bude kromě zvědů konati i nálety na týlové útvary a objekty. Pro množství těchto důležitých cílů leteckých nebude možné zajistiti jejich ochranu aktivními prostředky, nýbrž bude nutno především prováděti obranu pasivní. Podle toho bude použití kulometů protiletadlových výjimkou, jež se omezi na jednotlivé objekty, obzvláště důležité.

Obrana vojsk v zákopové válce. — V období stabilisace nebudou míti protiletadlové kulometry na obranné posici takového významu jako ve válce pohybné, neboť i činnost nepřátelského letectva bude se bráti jiným směrem. Protiletadlové kulometry zahájí činnost, jsou-li přiděleny k obraně týlových útvarů. Ježto však obrana jest jen přípravou na budoucí vlastní útočné akce, je třeba i po stránce protiletadlové obrany připravit se včas. Každé palebné stanoviště kulometné čety proti letadlům musí býti řádně vybudováno s kryty pro kulometry a pro obsluhu, s úkryty pro ostatní mužstvo a pro munici a s pozorovatelnou. Je třeba vybudovati i záměnná stanoviště, aby organizace obrany byla co nejpružnější.

Při průlomů fronty doporučuje autor věnovati největší pozornost protiletadlové obraně vojsk, provádějících průlom, a dělostřelectva, podporujících činnost těchto jednotek. Jinak bude organizace obrany proti letadlům obdobná jako za útoku.

Obraně samostatných částí dělostřelectva a jezdeckta proti náletům letectva věnuje autor v VIII. části své knihy dostatek místa, zdůrazňuje tak její důležitost. Dělostřelectvo a zvláště jezdectvo jsou neobvyklejšně přitažlivými

cíli pro letce. Obrana jednotlivých částic dělostřelectva (baterií, oddílů) je nejlépe zajištěna přidělením zvláštních protiletadlových kulometných čet o 4 kulometech, neboť tím jen umožněna vhodnější kombinace základních palebných jednotek, rozdělením na dvě poměrně silné části o 2 kulometech. Za dostačující považuje autor přidělení jedné kul. čety na baterii. K obraně těchto jednotek na místě rozčlenění se kul. četa s rozstupem 100—150 m mezi kulometry v blízkosti baterie na vhodných místech, poskytujících co nejlepší výhled všemi směry a skýtajících možnost křížit palbu nad ohroženým prostorem. — Za pohybu se četa o 3 kulometech pohybuje celá v čele baterie, četa o 4 kulometech se rozdělí na dvě části, které pochodují v čele a na zadu jednotky dělostřelectva, již je přidělena. Ve větších dělostřeleckých částech pochodují kul. čety rozděleny, vzdáleny tak daleko od sebe, aby byly v čas potřeby ve vzájemném spojení palbou (1000 m).

Ačkoliv jest jezdeckto právě svou podstatou nejcitlivější zbrání proti letectvu, přece má proti dělostřelectvu již v své výzbroji dostatek pal. prostředků k protiletadlové obraně, jimiž může toto nebezpečí zmenšiti, resp. čeliti mu s úspěchem. S prospěchem je tu ještě velká pohyblivost jeho kul. eskadron. — Pro pochod je třeba již před vyražením pamatovati na organizaci obrany proti letadlům zajištěním shromáždění a v pochodovém rozkaze rozčleněním kul. čet

po celé hloubce pochodového proudu za týchž podmínek, jak uvedeno výše podle okolností i obsazením důležitých a nebezpečných míst na ose postupu kul. četami, vyslanými napřed.

Obrana proti letadlům v zápolí. — Obrana důležitých zápolních objektů, jako komunikačních uzlů, železničních stanic, dilen a mostů, průmyslových podniků a skladů se zakládá na plánu stálé všeobecné obrany proti letadlům, již se zúčastní proti nízké létajícím letounům i kul. jednotky za tím účelem přidělené. Menší objekty budou vždy, jak se autor domnívá, bráněny kulometry.

Rozdělení kulometů nebo kul. čet kolem bráněného objektu závisí na mnohých podmínkách a okolnostech, jako na př. na jeho velikosti a tvaru, na počtu přidělených kulometů a p. Organizace obrany sama se řídí stejnými principy, které uvedl autor v první části svého spisku.

Boj protiletadlových kulometů v noci. — Noční nálety nejsou dnes řídkým jevem, konají se v malých výškách, aby byl paralysován nevýhodný vliv temnoty a aby tak bylo dosaženo větší pravděpodobnosti zásahu.

Kulometry proti letadlům při noční střelbě mohou dosáhnouti úspěchu jen tehdy, pracují-li v těsné součinnosti se světlomety, které vyhledávají a ozařují cíle. Lepších výsledků lze dosíci křížením osvětlování a střelby.

Škpt. J. M. Smazal.

Bibliografie.

b) Kulometry.

(Pokračování.)

Reynolds R., cpt. and cpt. A. Nevius: Machine gun fire control Instruments. Practical Pointers for Machine gun officers. (Inf. Journal roč. XXXVIII., čís. 5, July—August, str. 360.)

Rzedzicki Czesław, mjr.: Taktyczne użycie ciężkich karabinów maszynowych w wojsku sowieckiem. (Przegląd piechoty roč. IV. (1931), čís. 1, str. 101.)

Schürger Eugen, mjr.: Ein Beispiel für das feldmässige Schliessen eines Mitrailleurenschwarmes. (Magyar Kat. Szemle roč. I., čís. 1, str. 83.)

Vandenbruwaene Cpt.: Règle à calcul pour mitrailleurs. Bulletin belge roč. XII. (1931), Juillet: Revue technique roč. III., str. 189.

c) Ruční granáty.

Fischer Adolf, plk.: Zur Gewehrgranatenfrage. (Deut. Wehr roč. IV., čís. 10, str. 252.)

Týž: Die Gewehrgranate als „Scharfenbrecher“. (Deut. Wehr roč. 1930 z 27. srpna.)

Týž: Leichte Maschinengewehre als Granatwerfer. (Militärwochenblatt roč. 115 (1930/31) z 25. září.)

Handgranaten und Gewehrgranaten. (Kriegskunst roč. VII., seš. 6, str. 280.)

d) Minomety.

Däniker G., mjr.: Der Stokes-Brandt-Minenwerfer. (Militärwiss. Mitteilungen roč. 62 (1931), Juli—August, str. 700.)

Kč.